

Paskelbtas Id	: C-48/24
Dokumento numeris	: 1
Registro numeris	: 1280934
Pateikimo data	: 25/01/2024
Įrašymo į registrą data	: 26/01/2024
Dokumento tipas	: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą
Pateikimo per e-Curia referencinis numeris	: Procesinis dokumentas DC200244
Rinkmenos numeris	: 1
Pateikėjas	: Rodzienė Violeta (J362376)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS

2024 m. sausio 24 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gintaro Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Rasos Ragulskytės-Markovienės ir Egidijaus Šileikio,

sekretoriaujant Gitanai Aleliūnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo viešosios įstaigos „Vilniaus tarptautinė mokykla“ atstovui advokatui Kazimierui Karpickiui,

teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo viešosios įstaigos „Vilniaus tarptautinė mokykla“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. lapkričio 17 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo viešosios įstaigos „Vilniaus tarptautinė mokykla“ skundą atsakovui Valstybinei kalbos inspekcijai dėl nurodymo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Byloje nagrinėjamas ginčas tarp pareiškėjo viešosios įstaigos „Vilniaus tarptautinė mokykla“ (toliau – ir pareiškėjas, Mokykla) ir Valstybinės kalbos inspekcijos (toliau – ir atsakovas, Inspekcija) dėl Inspekcijos 2022 m. gegužės 26 d. priimto nurodymo Nr. 30 (toliau – ir Nurodymas). Nustačiusi, kad 18 Mokyklos darbuotojų nėra išlaikę egzamino pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarime Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“, Inspekcija Nurodymu pareikalavo, kad Mokyklos darbuotojai išlaikytų egzaminą (arba pateiktų reikiamus dokumentus) pagal minėtą kategoriją iki 2023 m. vasario 2 d. Taip pat Nurodymu pareiškėjas įspėtas, kad jo neįvykdęs bus nubaustas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Teisinis pagrindas. Sąjungos teisė

2. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – ir SESV) 49 straipsnyje nustatyta:

„Vadovaujantis toliau išdėstytomis nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Draudžiami ir apribojimai vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems kitos valstybės narės teritorijoje, steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves.

Įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ją verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent bendroves ar firmas, apibūdintas 54 straipsnio antroje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų“.

3. Pagal 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (toliau – ir Direktyva 2005/36/EB) 1 straipsnį ši direktyva nustato taisykles, pagal kurias valstybė narė, suteikianti galimybę savo teritorijoje užsiimti reglamentuojama profesija atsižvelgiant į specifinės profesinės kvalifikacijos turėjimą, pripažįsta vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse įgytą profesinę kvalifikaciją, ir kurios leidžia turinčiajam minėtą kvalifikaciją užsiimti ta profesija. Šia direktyva taip pat nustatomos taisyklės dėl teisės iš dalies užsiimti reglamentuojama profesija ir kitoje valstybėje narėje atliktos profesinės praktikos pripažinimo.

4. Direktyvos 2005/36/EB 53 straipsnis įtvirtina, kad specialistai, kurių profesinė kvalifikacija pripažinta, turi mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla priimančiojoje valstybėje narėje (53 str. 1 d.). Valstybė narė užtikrina, kad 1 dalyje nustatytos pareigos atitiktis įvykdymo kontrolę atliktų už tai atsakingos kompetentingos institucijos arba ji būtų vykdoma joms prižiūrint ir kad ši kontrolė apsiribotų priimančiosios valstybės narės vienos oficialiosios kalbos mokėjimo tikrinimu arba priimančiosios valstybės narės vienos administracinės kalbos mokėjimo tikrinimu, su sąlyga, kad ta administracinė kalba taip pat yra oficialioji Sąjungos kalba (53 str. 2 d.). Pagal šio straipsnio 2 dalį vykdomas tikrinimas gali būti paskirtas tuo atveju, jei profesija, kuria bus užsiimama, daro poveikį pacientų saugumui. Tikrinimas gali būti paskirtas ir kitų profesijų atžvilgiu, kai yra didelių ir konkrečių abejonų dėl tinkamo specialisto kalbos mokėjimo jam siekiant užsiimti pageidaujama profesine veikla. Kalbos mokėjimą galima tikrinti tik po to, kai išduodama Europos profesinė kortelė pagal 4d straipsnį, arba atitinkamai po to, kai pripažįstama profesinė kvalifikacija (53 str. 3 d.). Kalbos mokėjimo tikrinimas turi būti proporcingas veiklai, kuria ketinama užsiimti. Atitinkamam specialistui turi būti leidžiama tokio tikrinimo rezultatus apskųsti remiantis nacionaline teise (53 str. 4 d.).

Teisinis pagrindas. Nacionalinė teisė

5. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 14 straipsnis įtvirtina, kad valstybinė kalba – lietuvių kalba.

6. Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo (toliau – ir Valstybinės kalbos įstatymas) 2 straipsnis nustato, kad Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.

7. Pagal Valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsnį valstybės ir savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų vadovai, taip pat tarnautojai ir pareigūnai, policijos, teisėsaugos tarnybų, ryšių, transporto, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitų gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovai, tarnautojai ir pareigūnai turi mokėti valstybinę kalbą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytas kalbos mokėjimo kategorijas.

8. Vyriausybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsniu, 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2022 m. kovo 16 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 227; toliau – Nutarimas) patvirtino Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo ir jų taikymo tvarkos aprašą (toliau – ir Aprašas). Minėtu nutarimu taip pat pavesta valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, regionų plėtros tarybų, gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovams patvirtinti valstybės tarnautojų, valstybės pareigūnų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų bei kitų valstybės pinigų fondų, pareigybių, kurioms taikomos konkrečios valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos, sąrašus (Nutarimo 2 p.). Be to, Nutarimu rekomenduota valstybės ir savivaldybių įmonių, asociacijų, įmonių, įstaigų ir organizacijų, išskyrus nurodytas šio nutarimo 2 punkte, vadovams nustatyti valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją pareigybėms, kurių aprašyme nustatytos bendravimo su

asmenimis, dokumentų rengimo ar pildymo funkcijos, ir sudaryti šių pareigybių sąrašą (Nutarimo 3 p.). Užsieniečiams, kuriems yra ar buvo suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, įdarbinti valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos netaikomos 2 metus nuo laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje suteikimo šiems asmenims (Nutarimo 4 p.).

9. Pagal Aprašo 2 punktą valstybinės kalbos mokėjimo kategorija skirta asmens valstybinės kalbos mokėjimui įvertinti. Nustatant valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, orientuojamasi į Bendrųjų Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenų kalbos mokėjimo lygius ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2016 m. birželio 17 d. posėdyje aprobuotus lietuvių kalbos kaip svietimosios mokėjimo lygių turinio aprašus ir šį Aprašą.

10. Iš Aprašo 6 punkto matyti, kad nustatytos trys valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos (žemiausia – pirmoji, aukščiausia – trečioji). Pagal Aprašo 6.2 papunktį antroji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija atitinka lietuvių kalbos mokėjimo B1 lygį (reikalavimai asmens lietuvių kalbos mokėjimui aprašyti Aprašo 5.3 papunktyje).

11. Aprašo 5.3. papunktyje nurodyta: „Lietuvių kalbos mokėjimo B1 lygis „Slenkstis“ (savarankiškas vartotojas). Asmuo geba suprasti sakininius ir rašytinius tekstus žinomomis temomis, kalbėti įvairiomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, apibūdinti patirtį, įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nusakyti priežastis, paaiškinti nuomones ar planus, geba pildyti tipinių dokumentų formas, rašyti trumpus tekstus kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Taip pat geba suprasti sakininę kalbą, rašytinį tekstą ir bendrauti“.

12. Pagal Aprašo 8 punktą antroji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija taikoma švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitų sričių darbuotojams, valstybės tarnautojams ir valstybės pareigūnams, kuriems būtinas ne aukštesnis kaip aukštasis koleginius išsilavinimas, iki 2009 m. įgytas aukštesnysis išsilavinimas arba iki 1995 m. įgytas specialusis vidurinis išsilavinimas, jeigu jie darbo reikalais turi nuolat bendrauti su asmenimis ir (ar) pildyti tipinių dokumentų formas (išskyrus mokytojus, ugdančius valstybine kalba).

13. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – ir Švietimo įstatymo) preambulėje nurodyta, kad švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokytis yra prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė. Švietimas, kaip asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas, grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų. Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis.

14. Švietimo įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų mokyklos (išskyrus aukštąsias mokyklas) Lietuvos Respublikoje steigiamos ir veikia šio įstatymo, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų teisės aktų nustatytais sąlygomis ir tvarka. Užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programos (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) gali būti vykdomos (stabdomos) Vyriausybės nustatyta tvarka gavus švietimo ir mokslo ministro rašytinį sutikimą. Pagal to paties straipsnio 3 dalį užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programos Lietuvos Respublikos mokyklose gali būti vykdomos ne lietuvių kalba. Asmenims, Lietuvoje baigusiems užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, išduodami atitinkamų užsienio valstybių arba organizacijų pažymėjimai.

15. Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalyje nustatyti išsilavinimo ir kvalifikacijos reikalavimai asmenims, siekiantiems dirbti mokytojais. To paties straipsnio 3 dalis numato, kad straipsnio 1 dalyje nurodyti mokytojai privalo turėti švietimo ir mokslo ministro nustatytą kvalifikaciją. Pagal to paties straipsnio 4 dalį asmuo, kuris yra įgijęs kvalifikaciją valstybėje narėje arba Šveicarijos Konfederacijoje, kuriam Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo nustatyta tvarka pripažinta atitinkama kvalifikacija ir kuris atitinka šio straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus, gali dirbti mokytoju Lietuvoje.

16. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ (byloje aktuali redakcija su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2022 m. balandžio 21 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. V-611) patvirtinto Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo, priimto įgyvendinant Švietimo įstatymo 48 straipsnio ir 3 dalių nuostatas (toliau – ir Mokytojų kvalifikacijos aprašas), 7 punkte nustatyta, kad Mokytojai, dirbantys pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas, privalo mokėti lietuvių kalbą, jos mokėjimo lygis turi atitikti Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų, patvirtintų Nutarimu, reikalavimus; būti išklause lietuvių kalbos kultūros kursas <...>, per metus nuo darbo mokytoju pradžios, jeigu nėra išklause ne mažesnės apimties (22 valandų arba 1 studijų kredito) dalyko studijų metu.

17. Remiantis Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 649 „Dėl Sutikimo vykdyti užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) išdavimo, galiojimo sustabdymo ir galiojimo panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (byloje aktuali redakcija su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m. rugpjūčio 28 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 785) patvirtinto aprašo 26 punktas nustato sutikimo turėtojo pareigas: vykdant užsienio valstybės ar tarptautinės organizacijos bendrojo ugdymo programas, užtikrinti valstybinės kalbos mokėjimą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas bendrąsias programas (26.1 papunktis), laikytis Švietimo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų (26.3 papunktis).

Reikšmingos faktinės aplinkybės

18. Pareiškėjas yra nuo 2004 m. Lietuvoje veikianti privati ugdymo įstaiga. Vadovaujantis valstybės įmonės „Registru centras“ duomenimis, šios ugdymo įstaigos steigėja yra Lietuvos Respublikos pilietė, o dalininkai – Danijos Karalystės, Suomijos Respublikos ir Jungtinių Amerikos Valstijų pilietės (konkrečiai, Danijos Karalystės pilietei L. L. J. priklauso 25,02 proc. įnašų, Suomijos Respublikos pilietei L. A. L. – 49,96 proc., JAV pilietei R. L. T. J. – 25,02 proc.). Mokykla yra gavusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės pritarimą ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos sutikimą vykdyti tarptautinę Kembridžo vidurinio ugdymo AS/A lygio programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas.

19. 2022 m. gegužės 19 ir 25 dienomis Inspekcija atliko patikrinimą, kaip Mokykloje laikomasi Valstybinės kalbos įstatymo ir Nutarimo. Iš Inspekcijos 2022 m. gegužės 26 d. tikrinimo akto matyti, kad buvo tikrinti: i) valstybinės kalbos mokėjimą patvirtinantys dokumentai; ii) įsakymai personalo klausimais; iii) siunčiamieji dokumentai; iv) sutartys. Šiuo tikrinimo raštu nustatyta, kad: i) egzamino pagal nustatytą valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją nėra išlaikę (arba nepateikę reikiamų dokumentų) 18 Mokyklos darbuotojų; ii) tikrintuose raštuose kalbos klaidų nepastebėta.

20. Remdamasis minėtu patikrinimo aktu, atsakovas priėmė nagrinėjamoje byloje ginčijamą Nurodymą, kuriame: i) nustatyta, kad 18 Mokyklos darbuotojų nėra išlaikę egzamino (arba nepateikę reikiamų dokumentų) pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, kaip nustatyta Nutarimu patvirtintame Apraše; ii) nurodyta, kad pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 498 straipsnį už tai atsakinga Mokyklos direktorė R. L. T. J.; iii) pareikalauta, kad Mokyklos darbuotojai (nukreipta į 2020 m. rugpjūčio 21 d. Inspekcijos nurodymo Nr. 26 priedą) išlaikytų egzaminą (arba pateiktų reikiamus dokumentus) pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją iki 2023 m. vasario 2 d. bei apie tai Mokykla raštu praneštų Inspekcijai iki 2023 m. vasario 9 d.

21. Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydamas panaikinti atsakovo Nurodymą. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2022 m. lapkričio 17 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė. Pareiškėjas su apeliaciniu skundu kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

II.

22. Nustačiusi, kad 18 Mokyklos darbuotojų (pareiškėjo pateiktais duomenimis, 5 ES valstybių narių piliečiai, 4 JAV piliečiai, 3 Pietų Afrikos Respublikos piliečiai, 3 Australijos piliečiai, po vieną Ukrainos ir Moldovos pilietį bei vienas dvigubą Rusijos ir Libano pilietybę turintis mokytojas) nėra išlaikę egzamino (arba nepateikę reikiamų dokumentų) pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, kaip nustatyta Nutarimu patvirtintame Apraše, ginčijamu Nurodymu Inspekcija pareikalavo, kad atitinkami Mokyklos darbuotojai egzaminą išlaikytų arba pateiktų reikiamus dokumentus. Nurodymo reikalavimas taikytinas Mokyklos administracijos personalui – Mokyklos direktorei bei direktorės pavaduotojai ugdymui, taip pat Mokyklos mokytojams.

23. Pareiškėjas procesiniuose dokumentuose pirmiausia nesutinka, kad jam taikytinas Valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsnio reikalavimas, nes Mokykla, pareiškėjo vertinimu, nelaikytina „gyventojų aptarnavimo įstaiga“. Šiuo aspektu pareiškėjas nurodo, kad Mokykla yra privati ugdymo įstaiga, kurios steigėjais nėra nei valstybė, nei savivaldybės, veikia nuo 2004 m. ir savo ugdymo programas dėsto anglų kalba, samdo užsienio specialistus.

24. Pareiškėjas pabrėžia, kad savo veikloje laikosi Valstybinės kalbos įstatymo ir visa apimtimi įgyvendina savo pareigą vartoti lietuvių kalbą tais atvejais, kai to aiškiai reikalauja minėtas įstatymas. Pavyzdžiui, pareiškėjas visus dokumentus tvarko valstybine kalba, kaip numatyta Valstybinės kalbos įstatymo 4 straipsnyje, taip pat laikosi šio įstatymo 12 straipsnyje įtvirtinto visoms mokykloms taikomo reikalavimo savo mokinius mokyti, be kita ko, ir valstybinės kalbos. Be to, visi Mokyklos administracijos darbuotojai, atsakingi už pirminį kontaktą su atvykstančiais lankytojais, raštu ar telefonu informacijos besiteiraujančiais asmenimis, moka ir gali laisvai bendrauti lietuvių kalba atitinkamu lygiu.

25. Šiame kontekste pareiškėjas akcentuoja, kad Mokykloje mokytojai neaptarnauja atsitiktinių lankytojų. Mokytojai savo darbo metu ugdymo turinį perteikia mokiniams, kurių tėvai / globėjai savanoriškai pasirinko Mokyklą savo vaikų ugdymui ir kurie yra savanoriškai sudarę paslaugų sutartis bei moka mokesčių už šias paslaugas. Paslaugų sutartyse, kurios sudaromos lietuvių ir anglų kalbomis, nurodoma, kokios programos gali būti dėstomos mokiniams – tarptautinio bakalaureato (pradinio arba pagrindinio ugdymo) arba tarptautinė Kembridžo AS/A lygio programa. Abi šios programos dėstomos anglų kalba. Mokykloje nėra programų, kurios būtų dėstomos lietuvių kalba. Pasirinkdami Mokyklą, tėvai supranta, kad jų vaikams dėstymo programos bus perteikiamos anglų kalba. Per savo veiklos dvidešimtmetį, pareiškėjo teigimu, nebuvo sulaukta skundų iš tėvų, globėjų ar mokinių dėl to, kad vartojama anglų kalba.

26. Atsakovo Nurodyme suformuluoto reikalavimo mokytojams išlaikyti valstybinės kalbos egzaminą kontekste pareiškėjas taip pat nurodo svarbią aplinkybę, kad iš pradžių mokytojai pradeda dirbti Mokykloje su terminuotomis sutartimis, ir tik jei nusprendžia likti Lietuvoje ilgiau nei 2 metams, jie įdarbinami neterminuotų sutarčių pagrindu. Pareiškėjo pateiktais duomenimis, ne visi mokytojai, kuriems pagal Nurodymą privaloma išlaikyti valstybinės kalbos egzaminą, pasibaigus terminuotai darbo sutarčiai ketino likti dirbti toliau.

27. Atsakovas pateiktame atsiliepime į apeliacinį skundą laikosi pozicijos, kad Valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsnio terminas „gyventojų aptarnavimo įstaiga“, pasitelkus sisteminį teisės aiškinimo metodą, yra aiškus, t. y. valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimai taikomi „pedagogams“, „švietimo darbuotojams“. Į subjektų ratą, kuriems privaloma mokėti valstybinę kalbą pagal II kategoriją, atsakovo vertinimu, teisės akto leidėjas įtraukė tiek valstybiniame sektoriuje dirbančius asmenis (valstybės tarnautojus, pareigūnus), tiek tuos, kurie dirba tam tikroje srityje privačiame sektoriuje (švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros ir kitų sričių darbuotojus). Atitinkamai, atsakovas nesutinka su pareiškėjo pozicija, kad privačiame sektoriuje dirbantiems asmenims ir konkrečiai – privataus sektoriaus mokymo paslaugas teikiančių juridinių asmenų darbuotojams – valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimai netaikomi. Šiuo aspektu atsakovas, be kita ko, nurodė, kad pirmosios instancijos teismui buvo pateiktas Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministerijos 2022 m. liepos 27 d. raštas Nr. SR-2861, kuriame išdėstyta oficiali pozicija, kad valstybinės kalbos

mokėjimo reikalavimai yra taikomi visiems pedagogams, dirbantiems pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas, nepriklausomai nuo juridinio asmens formos ar priklausomybės.

28. Atsakovo vertinimu, Nurodymo reikalavimas Mokyklos administracijos personalui ir pedagogams išlaikyti valstybinės kalbos egzaminą pagal nustatytą kategoriją neprieštarauja Švietimo įstatymo 72 straipsnio 3 daliai, kurių tikslas – suteikti galimybę mokytis užsienio kalbomis pagal kitų šalių ugdymo metodikas. Nurodymo Mokyklos administracijai ir ten dėstantiems pedagogams paskirtis – užtikrinti šių asmenų atitiktį teisės aktų keliamiems kvalifikaciniais reikalavimams, o ne drausti jiems vykdyti savo funkcijas, teikiant švietimo paslaugas. Be kita ko, atsakovas akcentuoja, kad Mokyklos direktorė bei direktoriaus pavaduotoja ugdymui savo darbe privalo rengti dokumentus valstybine kalba, bendrauti su viešojo administravimo institucijomis, įstaigos personalu, mokinių tėvais, todėl jos atitinka visus požymius, pagal kuriuos galima konstatuoti kad ir šiems asmenims yra privalomas valstybinės kalbos mokėjimas pagal II kalbos mokėjimo kategoriją. Inspekcijos nuomone, toks reikalavimas nėra perteklinis ir yra proporcingas siekiamam tikslui.

29. Tokiomis aplinkybėmis teisėjų kolegija apibendrina, kad šioje administracinėje byloje ginčijamo Nurodymo adresatu esantis pareiškėjas teikia viešąsias paslaugas, kur apibrėžtą subjektų ratą sieja prievoliniai teisiniai santykiai, pagrįsti iš anksto suderinta šalių valia už užmokestį teikti ir gauti specialaus turinio paslaugas anglų kalba.

30. SESV 49 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad, vadovaujantis SESV Trečiosios dalies IV antraštinės dalies 2 skyriaus nuostatomis, vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami.

31. Atsižvelgiant į šioje byloje nustatytas aplinkybes, teisėjų kolegijai kyla abejonių, ar ginčo teisiniai santykiai patenka į minėtos ES teisės normos reglamentavimo apimtį. Šiame kontekste išskirtini du aspektai.

31.1. Mokyklos steigėjos pilietybės aspektas. Suprantama, kad įsisteigimo laisvės subjektais be juridinių asmenų, pripažįstami fiziniai asmenys – ES ir ELPA (Europos laisvosios prekybos asociacijos) valstybių narių piliečiai. Iš SESV 49 straipsnio turinio yra aišku, kad steigimosi laisvė garantuojama kitos valstybės narės, nei steigimosi subjekto pilietybės valstybė, teritorijoje. Tačiau nagrinėjamoje administracinėje byloje Mokyklos steigėja yra Lietuvos Respublikos pilietė, taigi, kyla abejonė, ar susiklosčiusi situacija kvalifikuotina kaip, taip vadinamoji, vidaus situacija, kai visos bylos aplinkybės apsiriboja viena valstybe nare ir todėl ES teisė (šiuo atveju konkrečiai SESV 49 straipsnis) netaikytina. Kita vertus, pagal Teisingumo Teismo praktiką įsisteigimo laisvės apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro mažiau patrauklų SESV 49 straipsnyje nustatytos laisvės įgyvendinimą arba trukdo ją įgyvendinti (2015 m. sausio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta*, C-463/13, EU:C:2015:25, 45 punktą). Atsižvelgiant į nacionalinių institucijų, be kita ko, ir teismų pareigą netaikyti ES teisės neatitinkančio nacionalinio teisinio reguliavimo, ir į aplinkybę, kad, teisėjų kolegijos požiūriu, nagrinėjamoje administracinėje byloje aktualus nacionalinis teisinis reguliavimas kelia klausimų dėl atitikties SESV 49 straipsnyje nustatytam reglamentavimui, manytina, jog šiame kontekste Mokyklos steigėjos pilietybė neturi lemiamos reikšmės. Šiame kontekste pabrėžtina ir tai, kad Mokyklos dalininkės, kurios bendrai valdo 100 proc. šios ugdymo įstaigos įnašų, yra Danijos Karalystės, Suomijos Respublikos ir JAV pilietės, taigi, *inter alia* kitų ES valstybių narių pilietybę turintys asmenys.

31.2. Mokyklos vykdomos veiklos aspektas. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog aukštojo mokslo studijų organizavimas už atlygį yra į SESV Trečiosios dalies IV antraštinės dalies 2 skyriaus, skirto įsisteigimo teisei, taikymo sritį patenkanti ekonominė veikla, jeigu ją nuolat ir nepertraukiamai vykdo vienos valstybės narės pilietis kitoje valstybėje narėje per savo pagrindinę ar antrinę buveinę pastarojoje valstybėje narėje (2020 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo didžiosios kolegijos sprendimo *Europos Komisija prieš Vengriją*, C-66/18, EU:C:2020:792, 160 punktą). Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamoje byloje pareiškėjas vykdo tarptautinę Kembridžo vidurinio ugdymo AS/A lygio programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas, teisėjų kolegijai kyla abejonė, ar SESV 49 straipsnis taikytinas tokiomis, kaip nagrinėjamos bylos, aplinkybėmis.

32. Darant prielaidą, kad nagrinėjamoje byloje susiklosčiusi situacija patenka į SESV 49 straipsnio reguliavimo apimtį, privačios ugdymo įstaigos, kurioje mokymosi procesas organizuojamas išimtinai anglų kalba, administracijos personalui bei mokytojams taikomas reikalavimas pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją mokėti valstybinę kalbą, teisėjų kolegijos vertinimu, laikytinas įsisteigimo laisvės ribojimu.

33. Vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, įsisteigimo laisvės apribojimas leidžiamas tik su sąlyga, kad, pirma, jis atitinka privalomuosius bendrojo intereso pagrindus ir, antra, laikomasi proporcingumo principo, o tai reiškia, kad juo turi būti nuosekliai ir sistemiškai užtikrinamas siekiamo tikslo įgyvendinimas ir neviršijama to, kas būtina tam tikslui pasiekti (2020 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vengriją*, C-66/18, EU:C:2020:792, 178 punktą).

34. Siekį skatinti valstybės narės vienos oficialiųjų kalbų vartojimą Teisingumo Teismas savo praktikoje pripažįsta teisėtu tikslu, kuriuo iš esmės galima pateisinti SESV 49 straipsnyje įtvirtintos įsisteigimo laisvės nustatytų pareigų apribojimą (2013 m. balandžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Las*, C-202/11, EU:C:2013:239, 27 punktą). Konkrečios įsisteigimo teisę apribojančios priemonės atitikties proporcingumo principui aspektu Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad, pavyzdžiui, valstybės narės teisės nuostatos, kuriomis be jokių išlygų įpareigojama studijų programas dėstyti tos valstybės narės oficialiąja kalba, viršija tai, kas yra būtina ir proporcinga jomis siekiamam tikslui pasiekti, t. y. saugoti ir puoselėti tą kalbą. Tokiomis teisės nuostatomis, Teisingumo Teismo vertinimu, faktiškai įtvirtinamas absoliutus reikalavimas vartoti tą kalbą visose aukštojo mokslo studijų programose, uždraudžiamas bet kokios kitos kalbos vartojimas ir neatsižvelgiama į priežastis, galinčias pateisinti įvairių aukštojo mokslo studijų programų organizavimą kitomis kalbomis. Kita vertus, valstybės narės iš esmės gali įpareigoti tokias programas dėstyti atitinkamos valstybės oficialiąja kalba, jeigu kartu su tokia prievole nustatomos išimtys, leidžiančios universitetines studijas organizuoti ne oficialiąja kalba (2022 m. rugsėjo 7 d. Teisingumo Teismo didžiosios kolegijos sprendimas *Boriss Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 84–85 punktai).

35. Įvertinusi jau anksčiau aptartą pareiškėjo teisinės padėties specifiškumą, ypač pažymėdama, kad bendrojo ugdymo programų paslaugos vykdomos, vadovaujantis Švietimo įstatymo 72 straipsnio 1 dalimi, vykdant tarptautinio bakalaureato pradinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ugdymo programą ir tarptautinę Kembridžo vidurinio ugdymo AS/A lygio programą, teisėjų kolegija daro išvadą, kad byloje aktualus teisinis reguliavimas nenustato jokių išimčių reikalavimui ugdymo įstaigos administracijos personalui ir pedagogams mokėti valstybinę lietuvių kalbą pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją. Atitinkamai, teisėjų kolegijos nuomone, keltinas klausimas dėl nacionalinėje teisėje nustatytų reikalavimų proporcingumo tokiais, kaip nagrinėjamoje byloje nustatytais reikšmingomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, pirma, ugdymo įstaigos administracijos personalo ir, antra, mokytojų atžvilgiu.

36. Be to, tiek, kiek ginčo teisiniai santykiai kilę iš užsienio valstybių (taip pat Europos Sąjungos valstybių narių) piliečiams, siekiantiems užsiimti mokytojo profesine veikla Lietuvos Respublikoje veikiančioje privačioje ugdymo įstaigoje, keliamo reikalavimo pagal II valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją mokėti valstybinę lietuvių kalbą, atsižvelgtina, kad mokytojo, profesijos mokytojo, auklėtojo, specialiojo pedagogo, logopedo, srudopedagogo, tiflopedagogo, socialinio pedagogo ir mokyklos psichologo profesija Lietuvos Respublikoje yra reglamentuojama profesija. Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamos bylos aplinkybėmis Mokykloje dirbančių mokytojų kvalifikacija nėra kvestionuojama, tačiau ginčas kilo dėl mokytojams keliamo papildomo reikalavimo, už kurio įgyvendinimo priežiūrą yra atsakingos ne kompetentingos švietimo institucijos, o atsakovas.

37. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo, kurioje nustatytos taisyklės, pagal kurias valstybė narė, suteikianti galimybę savo teritorijoje užsiimti reglamentuojama profesija atsižvelgiant į specifinės profesinės kvalifikacijos turėjimą, pripažįsta vienoje ar keliose kitose valstybėse narėse įgytą profesinę kvalifikaciją, ir kurios leidžia turinčiam minėtą kvalifikaciją užsiimti ta profesija (Direktyvos 2005/36/EB 1 str.). Pagal Direktyvos 2005/36/EB 53 straipsnį specialistai, kurių profesinė kvalifikacija pripažinta, turi mokėti kalbas, būtinas užsiimti profesine veikla priimančiojoje

valstybėje narėje (53 str. 1 d.). Kalbos mokėjimo tikrinimas turi būti proporcingas veiklai, kuria ketinama užsiimti (53 str. 4 d.).

38. Europos Komisijos paskelbtame Direktyvos 2005/36/EB Naudojimo vadove (<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/40185>) nurodoma, kad priimančioji valstybė narė gali reikalauti mokėti jos kalbą, kai tokį reikalavimą pateisina profesijos, kuria norima užsiimti, pobūdis. Bet kokių atveju kalbos reikalavimas negali viršyti to, kas būtina tam, kad būtų galima užsiimti ta profesija. Priimančioji valstybė narė negali sistemingai tikrinti specialistų, prašančių pripažinti savo kvalifikaciją, kalbos žinių. Tai leidžiama tik toms profesijoms, kurios susiję su pacientų saugumu, pvz., gydytojai, slaugytojai ir t. t. Visų kitų profesijų atveju kalbos žinios gali būti tikrinamos tik esant rimtoms ir konkrečioms abejonėms ir turėtų būti proporcingos vykdomai veiklai (Direktyvos 2005/36/EB Naudojimo vadovas, p. 32).

39. Teisingumo Teismas savo praktikoje pripažįsta, kad nedraudžiama politika, skirta apsaugoti ir propaguoti valstybės narės kalbą, kuri yra ir nacionalinė, ir pirmoji oficialioji kalba. Tačiau tokios politikos įgyvendinimas neturi pažeisti tokios pagrindinės laisvės kaip laisvas darbuotojų judėjimas. Todėl reikalavimai, kylantys iš priemonių, skirtų tokiai politikai įgyvendinti, jokių būdu neturi būti neproporcingi siekiamam tikslui, o jų taikymo būdas neturi sukelti kitų valstybių narių piliečių diskriminacijos. Pavyzdžiui, nuolatinių etatinių dėstytojų pareigų valstybinėje profesinio mokymo įstaigoje pobūdis, Teisingumo Teismo vertinimu, pateisina kalbinių žinių reikalavimą su sąlyga, kad jis yra nustatytas vykdant nacionalinės kalbos, kuri tuo pat metu yra pirmoji oficialioji kalba, propagavimo politiką, ir su sąlyga, kad šis reikalavimas taikomas proporcingai ir nediskriminuojant (1989 m. lapkričio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Anita Groener prieš Minister for Education ir the City of Dublin Vocational Educational Committee*, C-379/87, EU:C:1989:599, 19 ir 24 punktai).

40. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegijai kyla abejonų, ar tokiomis, kaip nagrinėjamos bylos aplinkybėmis, privačioje ugdymo įstaigoje, kurioje ugdymo procesas organizuojamas išimtinai anglų kalba, dirbantiems mokytojams taikomas valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimas suderinamas su Direktyvos 2005/36/EB 53 straipsnyje nustatytu reguliavimu.

III.

41. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra galutinės instancijos teismas administracinėms byloms (Administracinių bylų teisenos įstatymo 21 str.), todėl iškilus Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo klausimui, kurį išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, jis privalo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (SESV 267 straipsnio 3 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ str.).

42. Šiomis aplinkybėmis, siekiant išsklaidyti kilusias abejonas dėl ginčo teisiniams santykiams aktualių Europos Sąjungos teisės normų aiškinimo bei taikymo, yra tikslinga kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti aptartas Sąjungos taisykles. Atsakymas į šios Nutarties rezoliucinėje dalyje nurodytus klausimus turėtų esminę reikšmę nagrinėjamai bylai, nes sudarytų prielaidas, be kita ko, užtikrinant Sąjungos teisės viršenybę, nedviprasmiškai ir aiškiai nuspręsti dėl mokytojams ir ugdymo įstaigų administracijos darbuotojams taikomo valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimo apimtį, be to, sudarytų prielaidas vienodai nacionalinių teismų praktikai.

Vadovaudamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ straipsniu, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 100 straipsnio 1 dalies 9 punktu, 137 straipsniu, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės.

Kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais byloje reikšmingais klausimais:

„1. Ar Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 49 straipsnį reikia aiškinti taip, kad į jo reglamentavimo sritį patenka nacionalinėje teisėje nustatytas reikalavimas mokėti valstybinę kalbą, taikomas tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančios privataus fizinio asmens įsteigtos ugdymo įstaigos administracijos darbuotojams ir mokytojams?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 49 straipsnis aiškintinas taip, kad juo draudžiamas toks, kaip pagrindinėje byloje taikytinas nacionalinis teisinis reguliavimas, pagal kurį reikalavimas mokėti valstybinę kalbą yra taikomas be jokių išimčių, pirma, visiems mokytojams, dirbantiems privataus fizinio asmens įsteigtoje tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančioje ugdymo įstaigoje, ir, antra, tokios ugdymo įstaigos administracijos darbuotojams, neatsižvelgiant į jokiais atitinkamos ugdymo įstaigos veiklos specifiškumą lemiančias aplinkybes.

3. Ar 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo 53 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal jį draudžiamas toks, kaip pagrindinėje byloje taikytinas nacionalinis teisinis reguliavimas, pagal kurį reikalavimas mokėti valstybinę kalbą yra taikomas be jokių išimčių visiems mokytojams, dirbantiems privataus fizinio asmens įsteigtoje tarptautinę vidurinio ugdymo programą, tarptautinio bakalaureato pagrindinio ir pradinio ugdymo programas vykdančioje ugdymo įstaigoje, neatsižvelgiant į jokiais atitinkamos ugdymo įstaigos veiklos specifiškumą lemiančias aplinkybes.“

Nagrinėjamą administracinę bylą sustabdyti iki bus gautas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinis sprendimas.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Gintaras Kryževičius

Rasa Ragulskytė-Markovienė

Egidijus Šileikis